

השפה הסודית של טמפל גרנדין

אריאל צבל - מתוך אתר אנונימוס

בספרה החדש, "השפה הסודית של בעלי-החיים", מציעה מתכנתת המשחטות האוטיסטית האמריקאית, ד"ר טמפל גרנדין, הקבלה בין עולמם המנטלי של חיות ושל בני-אדם אוטיסטים. אריאל צ'בל, כתב של עמותת אנונימוס, ממליץ על קריאת הספר מזווית שמתאימה לרוח הארגון

לכאורה נכפה על התעשייה עניין אותנטי בסבלן של החיות (עמ' 264): "ארבע שנים לאחר שהנהלת מקדונלדס דרשה מספקיה לעבור את הביקורת על-פי אמות המידה שאני קבעתי, עוברים כל המפעלים את הבדיקה בקלות רבה. ביקור במפעלי הבשר שעוברים את הבדיקה יוכיח שהדברים השתנו כבמטה קסם."

המקור לגאונות של כמה מבעלי-החיים זהה למקור הגאונות של האוטיסטים המחוננים - הבדלים מסוימים במוח

"הרשו לי לומר, שכיום הם מתייחסים יפה לבעלי-החיים". אין ספק, שעקרונות הפיקוח של גרנדין, המבוססים על בדיקת מספר תגובות קריטיות של החיות (צליעה, נפילה, קריאות מצוקה וכו') מוצלחים יותר כעקרונות פיקוח, בהשוואה לבדיקת ציוד וביקורת על ניירת. אולם טענותיה על מצב החיות תקפות בדיוק, כמו כל הצהרה אחרת מטעם תעשיית הבשר. לפי גייל אייזניץ, חוקרת משחטות סמויה מטעם הארגון HEA, במשחטות פשוט למדו לביים הצגה לכבוד הביקורת של גרנדין.

אוטיסטים וחיות: תפיסה זומה

רוב "השפה הסודית של בעלי-החיים" רציני ומעניין יותר. זוהי התזה המרכזית בספר (עמ' 15):

"בעלי-חיים הם כמו אוטיסטים מחוננים. למעשה, אני מוכנה להרחיק לכת ולומר שבעלי-חיים הם אוטיסטים מחוננים."

את טענת הדמיון היא מבססת על מחקר המוח (כולל המוני ניסויים מחרידים בחיות) ועל

מבט כללי על הספר

"השפה הסודית של בעלי-החיים" (במקור: Animals in Translation) יצא לאור בדצמבר 2004, הפך לרב-מכר בארצות-הברית ותורגם בזריות לעברית. זהו להיט מובטח: סיפורים מופלאים על חיות, סיפור אישי של אוטיסטית שגברה על מגבלותיה, וסמכות מדעית מפיה של מצליחנית. הספר נכתב בגוף ראשון על-ידי טמפל גרנדין, חוקרת במחלקה למדע בעלי-החיים באוניברסיטת קולורדו, בסיועה של קת'רין ג'ונסון, המתמחה בכתיבה על נירו-פסיכיאטריה והמוח. עיקרו של הספר הוא ניסיונות, לעתים מהפכניים, להסביר כיצד חיות תופסות את העולם (בדרך-כלל כלבים, פרות וסוסים), מה הן מרגישות ומהם הכישורים המנטליים המיוחדים שלהן. הספר קריא ביותר.

בשירות תעשיית הבשר

על כריכת המהדורה העברית כתוב, שגרנדין "אוהבת בעלי-חיים ונלחמת לשיפור תנאיהם. היא תכננה מתקנים שונים ורפורמות שונות להבטחת רווחתם של בעלי-החיים במשק החקלאי". זהו ניסוח מטעה. גרנדין עובדת בשירות תעשיית הבשר האמריקאית. היא מצהירה בגאווה, שתכננה מתקנים המשמשים במחצית ממשחטות הבקר בצפון אמריקה. את השיפורים שלה נהוג לקשר ל"רווחה", אך בפועל אין במשחטות "רווחה" אלא לכל היותר צמצום הסבל. הסיבה להצלחתה איננה העניין של בעלי המשחטות בחיות סובלות, אלא תרומת המתקנים והשיטות שלה לרווחי המשחטה: משחטה שאימצה את הנחיות גרנדין, הורגת מהר יותר כי החיות נאבקות פחות. אמנם, חלק מהצלחת גרנדין בתעשייה נובע מגיוסה על-ידי גורמים חיצוניים לתעשייה. כך, בעקבות לחצי ארגון PETA, החלו רשתות ההמבורגר הגדולות לדרוש "תנאי רווחה" מספקי הבשר והביצים, בעזרת ייעוץ מגרנדין. כאן

אולם נראה שדבקוּתה בזהות שלה כ"מיוחדת" כאוטוסיסטית, גוברת לעתים קרובות על זהירותה - במיוחד בכל הנוגע לתחום פרנסתה. גרנדין מתאמצת שוב ושוב לשכנע אותנו - ודאי גם את עצמה - שהיכולת שלה להבין חיות היא פריבילגיה ייחודית של אוטוסיסטים. אולם למי היא משווה את עצמה? לעובדי משחטות! אמנם אין ספק, שהיא חדת-הבחנה באופן יוצא מן הכלל, לעומת הרצחנות האדישה של עובדי המשחטות, אבל זו לא חוכמה גדולה. גרנדין מתלוננת, שהמפקחים במשחטות נכשלים בעבודתם בגלל נטייה להכללות. נראה שלא עלה על דעתה, שלמפקחים פשוט אין צל של עניין בחיות כשלעצמם, ולכן הם לא מבחינים במה שמפחיד אותן. זהו שמנסה גרנדין ליצור בינה כאוטוסיסטית לבין חיות, מגיעה למוזרות שיא בדבריה על מתקני ריסון. גרנדין תכננה לעצמה "מתקן חובק" - מעין מלחציים מרופדים, הסוגרים על גופה ומעניקים לה תחושה מרגיעה כנגד התקפי חרדה. המתקן שלה מזכיר במבנהו מתקן ריסון, שנועד להחזיק פרות ללא תזוזה כדי לבצע בהן טיפולים אגרסיביים. גרנדין משליכה מהחוויה שלה במתקן שתכננה בעצמה ונכנסה לתוכו מבחירה כדי להירגע - וקובעת שפרות אוהבות את מתקני הריסון, שאליהם הוכנסו בכוח...

"אני חושבת שאנחנו מתעלמים מכישרונות חשובים רבים, גם של אוטוסיסטים וגם של בעלי-חיים. הסיבה לכך היא שאיננו מבינים באמת מה היו יכולים בעלי-החיים לעשות, לו רק נתנו להם הזדמנות."

מורכבות, חכמות ולא מוכרות

ההזדהות של גרנדין עם חיות אל מול אטימות החברה האנושית, מניבה התבטאויות מופת על הבורות ההרסנית של החברה האנושית ביחס לכישרונות המנטליים של חיות (עמ' 289):

"אני חושבת שאנחנו מתעלמים מכישרונות חשובים רבים, גם של אוטוסיסטים וגם של בעלי-חיים. הסיבה לכך היא שאיננו מבינים באמת מה היו יכולים בעלי-החיים לעשות, לו רק נתנו להם הזדמנות."

כך אפילו בנוגע למעוז המקודש של האנושיות - השפה (עמ' 272-273): "אם לשפוט לפי ההיסטוריה של חקר בעלי-החיים, ייתכן שאיננו יודעים אפילו את מה שאנחנו חושבים שאנחנו יודעים, מכיון שבכל פעם שהחוקרים חושבים שהצלוחו להוכיח שיש משהו שבעלי-החיים אינם מסוגלים לעשות, מיד מתגלה בעל-חיים שמסוגל לעשות זאת. ראינו כבר דברים יוצאי דופן כה רבים שבעלי-חיים עושים, שהגיע הזמן, לדעתי, להתחיל מהשערה שלבעלי-חיים יש שפה, ולא מההנחה שאין להם. השאלות שאנו שואלים מגבילות את התשובות שאנחנו מוצאים, והגיע הזמן לתת לבעלי-החיים ליהנות יותר מהספק."

לסיכום, גרנדין מזכירה, ש"אין לנו מושג מה עושים רוב בעלי-החיים בטבע", ולכן אנו נדהמים מגילוי אקראי של יכולתם. זה קורה, כמובן, בעיקר בשבי. ■

ניסיונם של אוטוסיסטים, ובעיקר ניסיונה האישי. החשיבה המילולית של אוטוסיסטים אינה מפותחת, לעומת חשיבה חזותית מפותחת ביותר (אולי במיוחד אצל גרנדין עצמה); במקום לחשוב מילים כמו רובנו, הם חושבים דימויים חזותיים. בנוסף לכך, המידע שקולטים חושיהם, מגיע לתודעתם בפרטי פרטים, לעומת התודעה של בני-אדם רגילים, שקולטים רק הכללות של גירויים מבלי שהפרטים מגיעים להכרה. גרנדין מזהה סימנים מובהקים לתופעות אלה בחיות ממינים שונים. כשם שהיא עצמה צריכה להביט במבנה, אך ורק מהצד שהיא מכירה כדי שתוכל לזהותו, כך כלב חייב ללמוד כיצד לחצות כביש בנקודות ספציפיות רבות ושונות, ללא יכולת להכליל ממספר מעברים על "חציית כביש" בכלל. כמוכן, אם בני-אדם רגילים אינם מבחינים כלל בפרטים "שוליים", הרי שאוטוסיסטים וחיות מבחינים בהם היטב. אדם רגיל לא יבחין בוד התלוי על גדר אלא יראה סתם "גדר", והוא לא יבחין בהשתקפות אור מרצדת על הרצפה אלא סתם ב"רצפה". אולם עבור אוטוסיסטים וחיות אלה הם גירויים בולטים, לא מוכרים ומפחידים. גרנדין מבחינה מיד בחריגות חזותיות (ושמיעתיות) כאלה, ובעזרת יכולת זו היא חיברה רשימה של גורמים, המפחידים פרות וחזירים במשחטות.

אוטוסיסטים וחיות: מוח דומה

את הדמיון בתודעה של אוטוסיסטים וחיות, תולה גרנדין במבנה המוח: בני-אדם רגילים מתייחדים בתפקוד תקין של אונות מצחיות מפותחות מאוד - שאינן מפותחות בחיות ואינן מתפקדות היטב באוטוסיסטים. האונות המצחיות אחראיות על היכולת לתאם פונקציות שונות של המוח ולבצע הכללות, וכשהן מתפקדות כראוי באדם - פעילותן חוסמת את התודעה לפרטים ואת החשיבה החזותית. כותבת גרנדין (עמ' 15-16): "לבעלי-חיים יש כישרונות שאין לאנשים רגילים, בדיוק כפי שלאוטוסיסטים יש כישרונות כאלה, ולכמה מבעלי-החיים יש ניצוצות של גאונות, כמו שיש לכמה מהאוטוסיסטים. אני חושבת שהמקור לגאונות של כמה מבעלי-החיים זהו למקור הגאונות של האוטוסיסטים המחוננים - הבדלים מסוימים במוח."

גרנדין סוקרת שורה ארוכה של כישרונות קוגניטיביים ספציפיים בחיות ממינים שונים, החל ביכולת לזכור נתיבי נדידה ארוכים לאחר יעף מודרך אחד, וכלה ביכולת של יונקים ועופות מסוימים לזכור את מיקומם של מאות פריטי מזון שהחביאו. יכולות כאלה, העולות לאין שיעור על יכולותיהם של בני-אדם רגילים, דומות לכישרונות של אוטוסיסטים רבים. המחיר של כישרונות כאלה הוא לא רק יכולת נמוכה לתפוס מכלול, אלא גם רגישות גבוהה לפחד לעומת אדם נורמלי, שפעילות האונות המצחיות במוחו חוסמת את תחושת הפחד. הדגש על הסבל העצום של חיות (כמו אוטוסיסטים) כתוצאה מפחד, בעוצמה הזרה לאדם רגיל, הוא תרומה חשובה של גרנדין להבנת בעלי-החיים.

חיפוש זהות מיוחדת

גרנדין מפגינה לעתים מודעות למגבלות ההקבלה בין חיות לאוטוסיסטים (עמ' 74): "יש ודאי הבדלים גדולים, ולו רק מפני שתחושות בעלי-חיים נורמליות לבעלי-חיים, ואילו תחושותיהם של אוטוסיסטים אינן נורמליות לבני-אדם."